

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/852
Toplantı Tarihi/Sayısı : 15.2.2024/42
Karar Numarası : 2024/182
Başvuran : A. E.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Sungurlu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Ceza infaz kurumu tarafından başvurana ilgili mahkeme evraklarının tebliğ edilmediği ve başvuranın kötü muameleyle maruz bırakıldığı iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde özetle:

a. Muhatap İdarenin yargı mercilerinin gerekçeli karar yazıları ile eklerini başvurana teslim etmediği, başvuran tarafından söz konusu belgelerde usulsüzlük yapıldığı şikayetleri bildirilmesine rağmen Kurum yetkililerince bu konuda herhangi bir önlem alınmadığı,

b. Başvuran, kendisiyle aynı koğuştta tutulan A. E. ve A. Y. ile sorunlar yaşadığını yetkililere bildirmesine rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığı, 22/5/2022 tarihinde A. E. ile aralarında yaşanan tartışmada ilgili kişinin bıçakla kendisine saldırdığı,

c. Kurum doktorunun başvurana astım ilacı verdiği, ancak bu durum dikkate alınmaksızın başvuranın sigara içilen koğuşa geçirildiği, kendisine hücre ve disiplin cezaları verildiği,

ç. Kurum idarecilerinin başvurana kasıtlı olarak kötü muamelede bulunarak can güvenliğini tehlikeye attıkları,

d. Yaşananlar dolayısıyla başvuranın gerekli mercilere nakil talebini iletmediği öne sürülmüştür.

3. Muhatap Sungurlu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun yazılı görüşünde özetle:

a. Kurumda tutulan hükümlü ve tutukluların mahkemeler, Cumhuriyet Başsavcılıkları ve diğer merciler tarafından (ilk kez gelen tebliğ evrakları haricinde) gönderilen ve Kurum aracılığıyla temin edilen tüm evraklarının (savunma evrakları, mevzuatlar, Anayasa Mahkemesi (AYM) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Başvuru Formları gibi) emanet para hesabından kesilip kesilmeyeceği hususunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğünden görüş talep edildiği,

b. Adalet Bakanlığının evrakların teminine ilişkin bildirdiği yazılı görüşünde "Hükümlü ve tutukluların yargılandıkları mahkemelerden gelen dosyaların sayfa sayısı az ise genel bütçeden karşılanması, dosya şeklinde ve fazla ise CD'ye aktarılıp tutukluların avukatına verilerek avukat tarafından fotokopisinin verilmesi, Anayasa

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Mahkemesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Bireysel Başvuru Formlarının başvurunun hükümlü veya tutuklunun kendi isteğiyle, bireysel olarak gerçekleşmesi nedeniyle fotokopi ücretinin kendisi tarafından karşılanması gerektiği değerlendirilmekte" ifadelerine yer verildiği,

c. Bakanlığın görüşüne istinaden hükümlü ve tutukluların talep ettikleri tüm evrakların (savunma evrakları, mevzuat, AYM ve AİHM Başvuru Formları vb.) kamu zararı oluşmaması amacıyla İş yurdu Müdürlüğüne bağlı fotokopi işkolu aracılığıyla ücretleri emanet para hesabından kesilerek teslim edildiği, başvuran tarafından söz konusu ücret karşılanmadığı için de gelen evraklarının kendisine verilmediği,

ç. 22/5/2022 tarihinde 08.01 sıralarında A-31 numaralı odanın acil çağrı butonunun ikaz vermesi üzerine görevli personel oda kapısına gittiğinde A. E.'nin "A. E. ile kavga ettim" şeklinde beyanda bulunduğu, bunun üzerine gerekli güvenlik önlemleri alınarak yeteri kadar infaz ve koruma memuru ile birlikte A blok 31 numaralı odaya gidilerek başvurana kavga sebebi sorulduğu ve başvuranın "A. yukarıda namaz kılmamıza bile karışıyor, koğuş içinde huzursuzluk çıkarıyor, bu durumdan diğer hükümlü tutuklularda rahatsız oluyor" şeklinde beyanda bulunduğu, koğuştaki tutulan diğer kişilerin de "sayıma uyandığımız esnada aşağıda bağrıışmalar oldu, A. koşarak yukarı kata geldi ve cebinden meyve bıçağını çıkardı. A. E. ile aralarında arbede yaşandığı esnada A. E. elindeki meyve bıçağı ile A. E. 'ye vurmaya çalışırken A. E. elindeki sandalye ile karşılık verdi ve arbede sırasında sandalye kırıldı" dediği,

d. Geriye dönük kamera kayıtlarının tetkikinden başvuranın saat 07.57'de odanın üst katına çıktığı, hemen akabinde A. E. 'in de kurum kantininden temin edilen meyve bıçağını mutfak tezgahından alarak odanın üst katına çıktığı, 07.59'da A. E. 'nin odanın alt katına indiğinin tespit edildiği, sonrasında ise kavgaya karışanların güvenli bir şekilde koğuş dışına alınarak üst aramaları yapıldıktan sonra "darp ve cebir raporu" alınmak üzere Sungurlu Devlet Hastanesi Acil Polikliniğine sevk edildikleri,

e. Olay hakkında başlatılan soruşturma neticesinde başvuranın yazılı savunmasında; "A. E. 'nin kendisine karşı buranın ağası da kralı da benim seninle görüşeceğiz dediği, ertesi gün A. E. önünde yürürken yanlışlıkla ayağına bastığı ve akabinde yukarı kata çıktığı ve A. E. 'nin kendisine bıçakla koşarak gelip hamlede bulunduğu, kendisinin ise orada bulunan sandalyeyi alarak rastgele savurduğu ve daha sonra acil çağrı butonuna bastıklarını" şeklinde beyanda bulunduğu, A. E. 'nin yazılı savunmasında ise; "başvuranın koğuştaki sürekli huzursuzluk çıkardığı, kendisini odadan aldirmaya çalıştığı, olay günü ise sayımdan sonra televizyonu açmaya giderken başvuranın kasti olarak ayağına bastığı, sonrasında 'ne yapıyorsun' demesi üzerine başvuranın 'gel seninle kavga edeceğiz' diyerek yukarı çıktığı ve üst kattan tahrik edici şekilde ve küfür etmeye devam ettiği, bunun üzerine cinnet geçirerek üst kata çıktığı ve başvuranın kendisine fırlattığı sandalyenin yüzüne geldiği, daha sonra başvuranı etkisiz hale getirdiği ve 'seni öldürmek istemiyorum başımı belaya sokma' dediği" ifadelerine yer verildiği,

f. Bu bağlamda başvuranın iki ayrı disiplin suçu işlediği, A. E. 'de darp cebir izi olması sebebiyle başvurana kasten yaralamadan hücre cezası verildiği, ayrıca kurum sandalyesine zarar vermesi ve yine ödemeyi kabul etmemesi dolayısıyla hücre cezası suçu işlediği ancak her ikisinin de ceza oranı aynı olduğu için herhangi birisinden cezalandırılabilceği,

g. A. E.'nin hakkında bıçak çektiğine ve saldırdığına dair tanık beyanları bulunduğu ve kendisinin de başvuranı etkisiz hale getirdiğini beyan ettiği, bunun yanında başvuranda darp cebir izi olmaması nedeniyle anılan kişiye kasten yaralama suçundan hücre cezasının verilmesinin usul ve yasaya aykırı olacağından gerçekleştirdiği eylemin kurum ve oda içerisinde korku ve paniğe sebep olacak bir davranış olduğu belirlenerek

A. E. için de bu yönde disiplin cezası verilmesi gerektiği kanaati olduğu,

h. Başvuranın 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43/2/(a) maddesinde belirtilen "Kurum tesislerine, araç ve gereçlerine zarar vermek" hükmü gereğince *1 Gün Hücreye Koyma disiplin cezası* ile cezalandırıldığı, A. E. 'nin ise aynı maddenin (d) bendinde belirtilen "Kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak" hükmü gereğince *1 Ay Ziyaretçi Kabulünden Yoksun Bırakma disiplin cezası* ile cezalandırıldığı ve adı geçen bu olay nedeniyle koşunun değiştirildiği ifade edilmiştir.

4. Muhataptan alınan yazılı görüş başvurana iletilerek yazılı görüşü istenmiş ancak başvuran muhatabın cevabi yazısına ilişkin görüşünü Kurumumuza sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 43'üncü maddesine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler doğrultusunda incelenmektedir.

7. Mezkur Yönetmelik'in 65'inci maddesine göre "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir*".

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Kurumun insan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığı önlemek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere faaliyet yürüteceğini hüküm altına almaktadır.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in 1'inci maddesinde "*Yüksek Sözleşmeciler Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.*" 3'üncü maddesinde ise "*Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.*" hükümleri bulunmaktadır.

11. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC

(2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)'nın 1'inci maddesinde “Özgürlüğünden mahrum bırakılan herkese insan haklarına saygı gösterilerek davranılır.” 3'üncü maddesinde ise “Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır” ifadeleri yer almaktadır.

12. Başvuran, kendisiyle aynı koğuştaki diğer mahpuslarla sorunlar yaşadığını yetkililere bildirmesine rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığını ve 22/5/2022 tarihinde A. E. 'le yaşadığı tartışmada ilgili kişinin bıçakla kendisine saldırdığını iddia etmiştir. 5275 sayılı Kanun'un “Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler” başlıklı 6'ncı maddesinde hapis cezalarının infazında dikkate alınacak diğer temel ilkelere yer verilmiştir. İlgili maddede “b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir. (...) f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur” hükümleri bulunmaktadır.

13. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17'nci maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da kimseye “işkence” ve “eziyet” yapılamayacağı, kimsenin “insan haysiyetiyle bağdaşmayan” ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 17'nci maddesi devlete; kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye, bu muameleler üçüncü kişiler tarafından yapılmış olsa bile, maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yükletmektedir. Dolayısıyla yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gerektiği bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda devletin 17'nci maddenin üçüncü fıkrası anlamında sorumluluğu ortaya çıkabilir (AİHM, *Mahmut Kaya v. Türkiye*, Başvuru No: 22535/93, 28/3/2000, para. 115).

14. Başvuru dosyası ve ilgililerden alınan ifade tutanakları incelendiğinde; başvuran ile kendisine saldırıda bulunan diğer mahpus arasında yaşanan hadisenin geçmiş bir husumete dayanmaktan ziyade anlık olarak vuku bulunduğu, olay günü saat 07.57'de yaşanan tartışma nedeniyle çağrı butonuna basılması üzerine Kurum personelinin yaklaşık beş dakika içinde koğuşa müdahalede bulunduğu anlaşılmıştır. Akabinde İdare tarafından söz konusu olay kapsamında süresinde ve sırasıyla gerekli önlemlerin (başvuran ve diğer mahpusun darp cebir raporu almak üzere hastane sevkinin yapılması, olaya ilişkin soruşturma ve cezalandırma işlemlerinin uygulanması, gerekli koğuş değişikliklerinin yapılarak kişilerin ayrı koğuşlara yerleştirildiği) alındığı da tespit edilmiştir. Bu açıklamalardan hareketle devletin kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde somut olay bakımından İdarenin herhangi bir ihmalinin mevcut olmadığı açıkça görüldüğü için başvuranın ilk iddiasının yerinde olmadığı ifade edilmelidir.

15. Başvuranın ikinci iddiası, imza atmasına rağmen yargı mercilerinin gerekçeli karar yazıları ile eklerinin İdare tarafından kendisine teslim edilmediğine ve söz konusu belgelerin üzerinde usulsüzlük yapıldığına ilişkindir. Bu iddialara karşılık muhatap; Adalet Bakanlığının görüşüne istinaden hükümlü ve tutukluların talep ettikleri tüm evrakların (savunma evrakları, mevzuatlar, AYM ve AİHM Başvuru Formları gibi) kamu zararı oluşmaması amacıyla İş yurdu Müdürlüğüne bağlı fotokopi iş kolu aracılığıyla ücretleri emanet para hesabından kesilerek teslim edildiğini ve başvuranın söz konusu ücreti karşılamadığı için de gelen evrakların kendisine verilmemesi ifade etmiştir. Dolayısıyla muhatapın açıklamalarının makul olduğu, tebliğ evraklarının teslimine ilişkin uygulamada herhangi bir usulsüzlüğün mevcut olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

16. Son olarak başvuran dilekçesinde, Kurum doktoru tarafından kendisine astım ilacı verildiğini; ancak

bu durum dikkate alınmaksızın sigara içilen koğuşa geçirildiğini öne sürmüştür. Kötü muamele iddialarına konu başvuruların incelenmesinde; başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir (AYM, *Cezmi Demir ve Diğerleri*, Başvuru No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95). AİHM, işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda “bütün makul kuşkunun ötesinde” şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, Başvuru No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161). Somut başvuru açısından anılan içtihatların aksine başvuranın ilaç raporunun veya İdareden koğuş değişikliği talep edildiğine ilişkin herhangi bir belgenin Kurumumuza iletilmediği anlaşılmaktadır.

17. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle incelenen başvurudaki iddialar açısından hak ihlaline varan bir uygulama mevcut olmadığından kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

15/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye